

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Ioan. Petri Maffei, Bergomatis, E Societate Iesv,
Historiarvm Indicarvm Libri XVI.**

Maffei, Giovanni Pietro

Antverpiae, 1605

Historiarvm Indicarvm Liber Sextvs.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11473

de gentis natura, moribus, opibusque posuisse, non incommodum fuerit.

LIBRI QVINTI FINIS.

HISTORIARVM INDICARVM

LIBER SEXTVS.

SINARVM regio, quam hodie Cinam vulgus appellat, vltima terrarum Asiae, ab Oriente & à Meridie alluitur Oceano, quem Sericum vel Eoum prisca dixerunt; ab Occidente Indiam vltiorem attingit, à Septentrione cingitur Massagerarum Scytharumque limitibus. Multo latius quondam imperasse gentem, annales ipsorum, ac litterae, & veterum aedificiorum illustra monumenta, & complures, in India praesertim, ab iis denominatae nationes, haud obscure testantur. Sed cum sua ipsi mole viribusque fatigarentur, (quod à Carthaginensibus in re simili factum legimus) sponte missio veluti sanguine, & castigata luxuria, intra hosce fines recepere sese; graui proposito edicto, ne quis injussu magistratum excederet. Regna, seu prouincias vastae magnitudinis, numerant quindecim cum sua cuiusque metropoli: ad mare sex, mediterranea reliqua. Tellus, quod maxima ex parte intra temperatae plagae terminos continetur, radiisque Solis, suapte natura vitales, puro ac patenti excipit sinu; sic fit, vt saluberrimo caelo & purioris aurae dulcedine perfruatur; ac simul inclytae fertilitatis gleba, frugum omnis generis fundat copiam bifero triferoque prouentu. Accedit ad eximia soli fecunditatem, summa cultorum industria. Et infinita est multitudo, quippe subolescente in dies prole, & in alienas regiones migrationibus interdictis. Neque in tanta mortalium turba cessare cupiam licet: non priuato dedecore tantum, & proximi cuiusque probris ac iurgiis; verum etiam publicis moribus legibusque desidia plectitur. Itaque rustici homines nullam agri partem

tem

rem incuria squalere patiuntur. Saltus & colles pinu vitibusque, cæpi & planities oryza, hordeo, frumento, cæterisque segetibus nitent. quamquam è vitibus more nostro non exprimunt merum, vuas quodam condimenti genere in hyemem adseruare mos est. cæterum ex herba quadam expressus liquor admodum salutaris, nomine Chia, calidus hauritur, vt apud Iaponios: cuius maxime beneficio pituitam, grauedinem, lippitudinem nesciunt; vitamque bene longam sine vlllo ferme languore traducunt. oleis alicubi carent; sed earum vice non desunt plantæ, quæ humorem vntui prebeant. Pascua sunt etiam gregibus alendis vberissima; & in hortis egregie cultis cum alia nostri orbis poma, tum sapidissimos melopepones, suauissima & optima pruna ficusque, & medica citreaque; varia formæ ac saporis, apprimè generosa mala conspicias. Ad hæc, perspicui fontes, & miro colorum decore odorumque fragrantia flores ac rosæ perennant. flumina verò, quæ magnas quoque patiantur naues, piscosa & amæna, viridissimo riparum vestitu, pinguis aruis interfluunt. Quin, & ora maritima pluribus intorsum æstuariis ad omnium rerum copiã inuehendã euehendãque, facillè patet accessu. Ingentem præterea voluerum & ferarum vim, ad aucupium ac venatum, paludes, luci, saltusque suppeditant. Metalla auri & argenti & ferri probatissimi, & alia, incolæ effodiunt. Margaritas, & præcipue nobilitatis vasa fictilia, quæ vulgò porcellana dicuntur; pretiosas pelles ad frigus arcendum; itemque gossipij, lini, lanæ, bombycisque, & serici fila, vestemque; omnis generis mittunt innumerabile. Saccari & mellis, rhabbari, casuræ, minij, glastique tingendis vestibus expetiti, prouetus ingens: odoramentis cum aliis abundat; tum præcipue mosco (cuius nullam apud Latinos Græcòve scriptores mentionem inuenio) è feris quibusdam vulpecularum effigie, crebro verberere eneetis, dein putrefactis. Denique nihil aliunde, non ad victum modò cultumque, sed ne ad delicias quidem ac voluptates requirunt. ac proinde nulla sub Sole gēs est, apud quam aliarum gentium opes æquè consistant. quippe vendentibus cuncta Sinis, nihil inuicem redimentibus, nisi fortè in vsu tectorij cuiusdam odorati, piper ex India. Neque erat externo commercio locus; ni Sinam infinita quædam teneret argenti cupiditas. id præferunt auro; & cum indidem effossum, tum è remotis regionibus illatum, auidissimè accumulunt. Iam de ædificiis priuatique ac publicis operibus explicare, infinitum sit. Vrbes præcipue magnitudinis celebrant ferme ducentas, inferioris autem ordinis longè plurimas: porrò castella & pagi, quorum nonnulli tribus familiarum millibus incoluntur, vicique passim ita multi sese offerunt,

tunt, vt summa iniri vix possit. sunt autem egregio situ plerique: scarent aquis, procera circumdati silua; ex qua turrita prædiuitum aratorum eminent domus. Porro, dispersæ in æstiuos maximè secessus nobilium villæ, opere in primis eleganti; vel ad opacas amnium ripas garrulos auium concentus, & fugientis aquæ lene murmur excipiunt; vel è montium iugis verticibusque, subjectos vallium anfractus, & vasta maris ac terrarum spatia, longè lateque despectant. Sed ipsarum præcipuè urbium pulchritudo mira. Nauigabilibus impostæ fluuiis, admodum profunda & lata fossa, mœnibusque cinguntur quadrati ab imo lapidis, lateritiæ ad summum structuræ. lateres autem, ex eodem argillæ genere quo porcellana vasa cõfecti, & calce optima interliti, in eam duritiem ac firmitatem breui tempore coalescunt, vt ferramentis postmodum labefactari vix possint. crassitudo mœnium, quatuor & alicubi sex capit homines: additis ad prospectum pergulis ac mœnianis, & occultis ambulationibus, qua præfecti oblectationis causa pererrent: pomœrium, intra extrâque, libero ad circuitû spatio, senis in ordinem equitibus patet. Ad obliquos autem ictus, modico interuallo, turres & propugnacula prominent, artificiosis contecta fastigiis, & podiis elegantibus adornata. Ex iis mœnibus cum quædam ante bis mille annos constet exstructa; nullam tamen in eis rimam aut finem aut labem aspicias, adeò seuerè acriterque facta recta ab regiis curatoribus exiguntur. Urbis verò totius ea ferme dimensio est: Latissimæ viæ duæ se interfecantes, perpetuo tractu, qui lustrari oculis possit, præcipuas quattuor portas aperiunt, præferatas, ornatu magnifico aditûque ad aspectum præclaro. Ab hisce rectis viis, aliæ dein aliæque transuersæ, priuata & publica ædificia vicôsque distingunt. Et ab utroque latere viarum excurrunt porticus, quæ comitantem plebem & fatuam atque institorum apothecas ac tabernas à tempestatum iniuria vindicent. iam verò, è lapide trifores vt plurimum, & quidem summo artificio perfecti cum inscriptionibus, fornices passim visuntur. quæ monumenta, magistratu abeuntes, regij præfecti relinquunt. magistratibus autem ipsis, celeberrimo loco stant ampla & operosa prætoria, cultissimis hortis, capacibus piscinis fontibusque; pellucidis, & variis aquarum detiuationibus ad omnem animi remissionem instructa. Nec desunt auaria & ferarum septa, & operis topiarij tonsiles syluæ lucique densissimi, & distincta floribus præta: vt singulæ præfectorum domus oppidi propemodum instar obtineant. Priuatorum ædes, circa maritimam oram humiles; mediterraneis verò locis, multiplici contiguatione tolluntur, vel pictura

ctura decorata vel opere albario candoris eximij. A primo ingressu panditur atrium, armariis circumquaque dispositis: in quibus inanium Deorum statuae collocantur. accedunt lacus piscium ac pensiles horti. materia in aedificationes vtuntur mirè laeuigata, & certo lenocinij genere in auri colorem ac splendorem adducta. Pari laeuore tegulum est, calce spissatum atque cõmissum ad pluuias arcendas: durantq; seculis tecta talia, extremis imbricibus è marmorato pereleganter elaboratis. ad singulas verò ianuas viridi opacitate arbores ad lineam directae confurgunt: quarum gratissimo aspectu, quasi pabulo quodam, oculorum acies quamlibet fatigata reficitur. Porro vrbes, præterquam quod magnis, vt diu, fluminibus pleraq; alluuntur; sunt etiam quæ, ad subuectionis euectionisque commoditatem, canales nauium capaces introitum admittant. quales multis locis apud Belgas & alicubi etiam in Italia cernimus; marginatis vtrinque; semitis ad terrestre iter adstructis lapidei quoque pontes egregie facti, non ad oppida solùm, sed etiam in agris plurimi. quæ flumina propter altitudinem pilas arcusque rejiciunt; ea confertis & contabulatis nauibus pro ponte junguntur: sin ex imbri vehementiâs intumuerint; solutis interim ordinibus, viatorem, gratuita cymba, Regis impensa transmittunt. lam, voraginibus & hiatibus terræ, & stagnantibus aquis, quæque alia ad iter impedimento sunt, publicè occurritur. quin etiâ, asperrimis locis ad montium latera excisis cautibus, viæ patescunt, ea molitione sumptuque, vt Romanam in eo genere magnificentiam non requiras. Tempia etiam cum turribus culminibusque spectantur (licet alioqui Deos contemnant Sina) pulcherrima & maxima. Trans pomerium dein, præsertim ad mare, suburbia, eodem ornatu & laxitate viarum, aduenas ferme ac negotiatores frequentissimis diuersoriis & cauponis accipiunt; in quibus, præter delicatas de gentis more portiones, omnium etiam generum cocti crudi que prostant cibi, & exquisita cupedia. Sunt autem Sinarum populi, (quemadmodum eiusdem plagæ alij) prout ad Septentrionem vel ad Meridiem vergunt, magis aut minus æneo colore vel candido; finis naribus, exiguis admodum ocellis, rara barba, longis crinibus, quos accuratè comptos, & in verticem coactos illaqueant, & oblongum ex argento clauum in laqueum inferunt. neque tamen vna est omnibus capillamenti ratio. quippe cælibes comâ a frõte discriminant, mariti confundunt; atque hæc præcipuè nota ordinè vtrumque distinguit. Primarij ac diuites, qui que militiam exercet, versicolore serico: plebeij ac pauperes lino seu gossipio tegunt corpora. nam apud Sinas lana, cù maximè suppetat, minimè textitur.

Sagis

Sagis ad veterem Hispaniæ consuetudinem vtütur, media sui parte crispis ac rugosis; cæterum fusa & explicata lacinia, & laxis manicis: ipsum verò sagum ab læua parte confibulant. Accedit talaris tunica, quam qui è regia sunt stirpe, vel superiore aliquo magistratu funguntur, circa baltheum maximè; cæteri limbo tenuis acut pingunt. Caput operiunt præcelso ac rotundo pileo, è tenuissimis virgulis atro filo prætextis. Caligas induunt affabre factas, & elegantes cothurnos aut calceos bombycino obstragulo perpolitos. Vestimenta per hyemem pretiosis murium Scythicorum pellibus, quas vulgo martas vel sabellinas vocamus, calore admodum suauis, & ventis impenetrabili densitate suffulciunt; iisdemque separatim pellibus circumfouent colla. Molestias statuum, munitis egregiè fenestris ac specularibus, prohibent. Per æstatem verò, ad reliqua remedia caloribus leniendis, illud etiam accedit: Subterraneos idoneo loco effodiunt specus, inde conceptam auram, intensiorem aut remissiorem prout libuerit, per omnes ædium partes admirabili machinatione dispensant. Mulieres circa curam capitis multæ sunt, crines diu pexos concinnatosque in summo circumligant vitta gemmis auroque distincta; reliqui corporis ornatus minimè lasciuus. Præcipuam decoris ac formæ laudem in pedum breuitate & exilitate constituunt, atque ob id ipsum tenellos ab infantia fasciis perquam arctè constringunt. Magnus apud nobiles matronas honos pudicitia; rarè visuntur, nec in publicum prodeunt, nisi gestatoria sella, prætextis ex omni parte velis, & occultæ speculationis causa, reticulatis ex ebore fenestellis ad latera appositis. succollant serui, magna vndique stipante familia. Deprehensum adulterium, æquè viri ac feminae, capite luitur. Ad nuptias dotem non viro femina, sed vir feminae defert. Singulae vxores in matris familias numerantur loco: pellices procul à conspectu variis locis aluntur. Prostitutis ac meretricibus (ea ferè mancipia sunt) proprium ac separatim in suburbiis domicilium est. Annum è lunaribus periodis duodecim ita conficiunt, vt tertio quoque anno ad duodecim vnã addant. Principium à Martij mensis nouilunio auspiciatur. Eum diem, publica hilaritate, natalem quisque suum priuata gratulatione concelebrant. munera sibi & sportulas inuicem mittunt. apparatusis dein epulis, noctu præsertim, exquisitissimi interponuntur ludi. Comædias ac tragædias exhibent sumptuosas, vel fabulis in præsens à poëta confectis, vel actionibus è veteri historia repetitis, petoristarum, aretalogi, præstigiatores, mimi non desunt. parietes fornicisque viridi fronde, micantibus rosis, & pretioso peristromate vestiuntur.

untur. fragrant odoramentis ac floribus viæ; accensis funalibus ac laternis, arbores, pergulæ, fenestræ collucet: neruorum pulsu, tibiarum vocumque concentu omnia personant. Conuiuiorum autem ratio est talis: Inuitantur multi, propria singulis mensa, aut summum binis, apponitur ex ligno ad instar ebenti splendidissimo, varijs syluestrium maximè rerum figuris, ac certis linearum ductibus (quo in genere Sinæ admodum excellunt) capreatim ex argento vel auro discurrentibus. Ea pictura nitorque pro mappa est. ferica frontalia dein ad humum vsque dependent. Conuiuæ fucatis confident cathedris, præmolli, vt apud nos, culcitra ad gratiorum quietem obductis. Inde elegantissimi primùm canistri seris redimiti, onusti baccis pomisve, toto margine disponuntur. Intra id veluti septum, admirabili structura, ceteræ exsurgunt dapes. cūque sagina omnis generis, ferina æquè ac domestica, & piscibus, ostreisque, & cunctis ferme illecebris, & condimentis abundent; suilla tamen præcipuè caro summorum pariter & infimorum expetitur mensis: neque ex alio vlllo animali copiosior ganea. Cibos digitis atrectare (vt sunt vulgo mūditiarum diligentissimi) rusticitatis putant. bracteatis paxillis, vel argenteis aureisve fascinulis, concisa minutim frusta in os interunt. Exiguus poculis crebro haustu sedant sitim: & magno cum honore verborum mutuò sibi propinant. Miro interim silentio atque ordine lances ab attriensibus inferuntur: & in singula fercula mensæ instrumentum omne mutatur. Hæc separatim viri, ac matronæ item seorsum (quæ maritorum zelotypia est) eodem apparatu in penetralibus conuiuuntur. Salutandi ritus, inter plebeios, eiusmodi: læuā in pugnum compressam obtegunt dextra. ambas dein pectori sapius admouent, & simul, accommodato ad gestum sermone demonstrant, amicum sibi conditum hære in medullis. At primores, brachijs arcuatim extensis, ac degitis vtriusque manus implexis. identidè sese ad terram vsque summittunt: certantque verborum officijs inter se, vtet posterior, alterius honoris causa, quiescat. Opificum ac sellulariorum ingens vbique numerus; & certus ordini cuique vicus est, sculpendi ac pingendi artem, itemque plasticen, toreuticen, encausticen, nec non fabricas, ærariam, ferrariam, cæterasque metallicas ac materiarias egregiè callent. neque ad conflandos ignes (quod vel in primis mirère) cuiusquam egent opera. quippe, certa ratione ita libratis tubulis quibusdam, atque ad caminum aptatis, vt acceptam è cauernis auram perpetuò reddant. mechanica quælibet, vel ibidem excogitata, vel ex alijs terris inuicta, celerrimè arripiunt. Ænea tormenta conflare, litteras ima-

gincl.

ginesque subiectis prælo typis excudere (quibus commentis Europa recentibus adeò gloriatur) vetustissimo in vsu apud Sinas esse, compertum est. Accedit ad artificium tormentorum, quòd ex ijs quædam solutilia faciunt, perque partes imposita baiulis aut iumentis, quocunque opus est, sine vexatione circumferunt. Ad scribendum autem, arctas & oblongas adhibent è leui admodum ac tenui papyro pagellas. neque versus ab læua ad dextram, vt Græci, neque ab dextra ad læuam, vt Hebrei, sed ad imum ab summo perducunt. cuius generis impressum volumē, atque inde transfmissum, Romæ in Vaticano, itemque in Laurétiana Philippi Regis bibliotheca videre me memini. Litteris vtuntur velut Ægyptiis, quas hieroglyphicas Græci dixerunt. Ex singulæ singulis nominibus seruiunt, atque etiam integris interdum sensibus. Ita fit; vt cum Sinæ varia lingua, quippe tam multis regionibus tamque disiunctis, vtantur; tamen, quæ litteris consignata sunt, peræquò omnes intelligant. Præter suum cuiusque nationis atque prouinciæ, certus insuper & communis eruditorum est sermo. Latinæ apud nos linguæ respondet, vulgò Mandarinum appellant. hoc aulici, scribæ, iurisperiti, iudices, magistratus vtuntur; huic impensa cura dant operam. Qui per plateas erret otiosus, vt supra docuimus, vel manum supplex ad stipem porrigat, ferme est nemo. Mancii, vel aliqua parte corporis debiles, vel morbo impliciti grauiore, quam vt sibi parare victum villo modo possint; cognatis affinitibusve alendi attribuuntur à magistratu, sin propinqui desint; vel propter inopiam alendo non sint, causa probe cognita, ne quid subit fraudis, in regia valetudinaria deportantur. Luminibus capti, si premar egestas, pistrino ac molæ; manci, aut quoquo modo mutili, dum suppetunt vires, aliis alij ministeriis affiguntur. Denique nullus inertix vel ignauix locus est. Itinerum spatia hoc pacto distinguunt: Minimam omnium mensuram patrio nomine vocant Li, hæc, interualli continet quantum aqua planitie, die puro ac sereno, vox humana percurrit. Li decem, vnum explet Pu, quod Hispaniensi ferme leucæ respondet; siquidem Pu dena, diei vnus iter efficiunt, quod vulgò ychan appellant. Peregrinationibus autem non iumenta modò, sed etiam varij generis cisia, lecticæ, pilenta deferuntur: accedunt rheda ac vehicula, partim equis iuncta, partim etiam, vbi camporum æquora patiuntur, velis euntia. Nec verò minùs peritè ac scienter aurigæ, quam nauaræ & gubernacula moderantur, & varia velorum inflexione, pro lato vel reducto, prout opus est, pede, ventos excipiunt. Pretia rerum (vt quondam in Latio) non moneta nummifve; sed, ne locus

adulterio pateat, concisi maximè argenti pondere metiuntur: atque in id ipsum forfices, & habilent trutinam ligneolam inclusam thecæ, in sinu circumferunt. ad majora verò pondera cum lancibus libram, publicè probatam obli gnatamque, habet domi teruncios duataxat ex arte publica forma percutiunt, gestantque pertusos in linea, supplendis argenti pretiis. vel etiã ad quisquilias commendas. Nihil, quod vlli vsui possit esse, perire per incuriam sinu. excrementa sordèlque ad stercoreandũ agrum, vilissima seruta in chartariis officinas, ipsa denique canum oïla in cælaturam & sculptilia conferunt. Fœneratores, vt pote reipub. noxij, cum aliis pœnis, tum pecunia mulctantur in scœnore deprehensa. debilibus tantum aut cæcis ex infima plebe, ad sustentandam inopiam, aliquid vsuræ nomine exegisse impune est. suarum quisque mercium institor descriptum indicem; pharmacopœia etiam singulorum simplicium, quæ appellant, specimen ipsum coguntur pro tabernæ foribus habere propositum. Ea sæpe ab edilibus inspiciuntur: neque componendi miscendive, nisi præsens necessitas vrgeat; neque composita diutius adseruandi, cuiquam omnino ius est. Vocales & gesticatorias aures enutriunt impensa cura, venduntque, præter naturales colores, vario etiam vestitu ornatuque distinctas. Iam, nauiliam copia, ac totius rei maritimæ apparatus, penè incredibilis: adedè largè, materiam & omne instrumentum, cadaua siluæ, & ferri optimi venæ, & lini gossipii que frequentissimæ texturæ suppeditant. Maximas naues, vento duntaxat mobiles, (quarum supra meminimus) vulgò juncos appellant. ex iis partim ad bellum parantur, eminentibus ad proram puppimque castellis: partim depressiores, ad mercaturam & onera. Sunt quas Lanteas, quas Banticones vocant: illæ sex remis ingentibus; hæ tribus tantum, quaterno vel seno in scalmum remige ad verumque latus instructæ. Longis etiam, striemium instar, vtuntur; sed sine rostro, & ad amnes ac vada sulcanda plano aluceo fabricatis. Aliæ conspiciuntur, maximè peragrandis animi causa littoribus, auro & argento cælata puppi, cubiculis, reticulatis fenestris, porticibus, pœsilibus hortis penè in maris contumeliam exornatæ. Ad summã, variæ magnitudinis ac formæ nauium rãta copia est; vt præfecti orę maritimæ, si quid vrgeat subitæ rei, militares juncos à quingentis ad mille contrahere momento dicantur. Neque vlllo tempore anni desunt classes, ad tuenda & purganda piratis maria, pluribus locis paratæ. Hæ, magno totius regni bono, mercatoribus & nauiculariis omnium nationũ præstare conãtur non modò tuta, sed etiã secuta cõmercia. Carinas oblinunt certo bituminis genere mirè fidelis

deli cū ad explēdas rimas, tū ad teredinem & noxia lignis animalia prohibenda. Purgandæ verò naui, pluribus cōsertam vasculis anti-liā, ad latera introrsum applicant eo artificio, vt vnus quilibet sedens, alterno pedū ac perleui motu, paucis horis quantalibet sentinam exhauriat. Nauigiorum fluuiialium incredibilis copia. quippe in iis magna pars hominum cum conjugibus & liberis degūt: ē quibus alij vecturam exercēt; alij pro cauponibus & institoribus in perpetua statione sunt: nec solum in cibos, verū etiam in cultū ac vestitum, ipsasq; delicias habent cūcta venalia; vt in ipso itinere ac fluuiis urbana commoda & cōpiam non requiras. Sunt qui intra eas naues, altitium; atque anatum præsertim, ingentes alāt turmas, & facil lima est soboles; propterea quòd ex ouis, nō matris incubitu, sed leni tepore ex ignibus tēperatis adhibito, quotquot visum est pullos excludunt. Noctu, animātes eas intra septa nauium cohibēt, manē vt diluxit, in cāpos orizæ feraces emittunt. ibi, non paruo agricolarū cōpendio, noxias frugibus herbas, mira quadā auuiditate depastē, sub noctem, ad cymbali seu tympani pulsum, in suas quæq; cohortes ac receptacula redeunt. Minutz verò cymbæ, non fluuiatilem modò, sed ne marinum quidē saporis egregij piscem interioribus incolis deesse patiuntur. Verno tēpore anni, tumescētibus imbre ac niue fluminibus, cūm ad ipsas maximè fauces sctificādi causa æquorei greges ex alto succedunt; confestim ē vicinis regionibus haud ignara prouētus magna hominū multitudo cū retibus & veriēulis aduolat. ingēs captura nullo negotio fit: inde amnici nautæ à maritimis quā optimos pisces vili coēptos pretio, & vimineis cōditos corribus, peruncta charta ad continendum liquore in tectis; mutata subinde aqua, & pabulo injecto, quamuis intima in loca incolumes vehunt. ibi ex angustiis in ampla trāsflussi viuaria, & latas vrbiū fossas, ad lautiora conuiuia popinasq; toto anno sufficunt. Capiendi autē cūm aliæ sunt artes, tum illa vel in primis iucunda: Prægrandes ac domesticos habent coruos, eiusmodi prædæ assuetos. horum colla nodo ita laxo constringunt; vt nequaquam interclusa respiratione, cibos tamen transmittere ac deglutire non valeant. ita ē caucis dimissi, admirabili solertia sese in aquas immergunt: pisciculos minutos ore conceptos, maiores autem rostro apprehensos, domum, vnde abiēre, identidem referunt; quoad solutis omnino faucibus, ad satietatem ipsi quoque pascantur. Ea magistratum oblectamenta præcipua. Rei literaria magna pars hominum vacat. Medicas artes & physica & astronomica attingunt pauci; iura legesque habent ante annos bis mille scripta, neque vnquam (vt ferunt) exinde mutata. his

verò, quòd ferme ad honores ac magistratus aditum patefaciant, plerique certatim insudant: de què politicis rebus, regnorumque administratione, & quarunt ipsi inter se, & ubi licet, è peregrinis auidè sciscitantur. Gymnasia èù egregijs doctoribus ferme oppidatim amplè & copiosè sustentat Rex. in ea gymnasia è ludo litterario primisque rudimentis pueri & adolescentes leguntur, studiorum præfecti, quos cessatores vel tardos animaduertent, obiurgant primùm, dein plagis afficiunt, ad extremum ignominia notatos expellunt. ceteros, pro cuiusquè profectu ac diligentia, tollunt laudibus. Ad hæc regij censes tertio quoque anno gymnasia publicè recognoscunt. ab ijs ingenij & doctrinæ hoc ferè modo specimen sumitur: celeberrimis in regni cuiusquè gymnasijs, ad eam ipsam rem, mensis & subsellijs instructa visuntur ampla & spatiosa conclauia. In ea ex alijs prouincijs (ne quid gratiæ detur) euocati adolescentes, prætentato sinu ne què secum inferat librè, manè cum pugillaribus ineluduntur. ibi à censoribus theses de repub. & regno, itèmq; de priuatorum controuersijs, ponuntur ex tempore. in eam sententiam, clausis ostijs, adhibitisque custodibus, pro sua quisque copia & facultate scribunt eo intentiore studio, quod in eiusmodi certamine non dignitas modò, sed etiam res vniuersiusque disceptat. sub noctè, apertis foribus, pensa extinguuntur, adscriptis auctorum nomine, origine, & patria. deinde missa iuuentute: censes per orium eà scripta perpendunt: & ex vniuerso numero tria primùm millia; rursum ex hisce, trecenta; postremò ex trecentis, nonaginta quàm optima seligunt. atque is demum habetur sapientiæ flos; neque vltra subcernitur. quippe, totidem iuris peritos, ad supplementum, in singula regna describi solenne est. Post hæc, edicitur dies, quo die victorum nomina voce præconis pronuntianda sunt. Fit denuò ex omni parte concursus qui palmã tulere, ij cum exquisito verborum honore magistri appellantur: atq; is dies magna conuiuiorum ac ludorum pompa & celebritate peragitur. Noui magistri, phaleratis in equis, ingenti omnium ordinum studio & comitatu, per urbem incedunt. dein missos in regiam, referri Rex iubet in Loytias; quo maximè titulo nobilitas vniuersa censetur: & annum singulis honorarium ad eam personam tuendam attribuit, ac eam denique inter se amplexantur, eiusque collegij necessitudinè persanctam existimant. Porro ex Loytiarum corpore iudices, & consiliarios, & magistratus creari mos est. neque per ambitionem, aut corruptelas, nullo sui dato in imis documento, raptim ad summa transiliunt: sed in inferioribus probati spectatiq; gradatim ad superiora conscendunt.

Magi-

Magistratum minorum ingens vbiq; numerus; maiores in vna-
 quaque metropoli cum amplissima potestate quinque: neque ii
 indigenæ, quo magis inter ignotos, odio & amore vacui, rectam
 in administratio rationem sequantur. Inter hosce, omnium cōsen-
 su, primum dignitatis & imperij locum obtinet Tutan. is, quasi
 vicario Regis munere, vniuersæ prouinciæ præpositus est; ac dig-
 nitatis causa, proprio ac separato à reliquis præfectis habitat loco,
 ad hunc grauissima quæque & maxima referuntur: pleraq; decidit
 ipse, ac de toto rerum statu subinde Regē per litteras edocet. Pro-
 ximus huic honore habetur Ponchafius, penes quem vectigalium
 & fisci regij est cura. is cum ingenti scribarum & custodum copia
 ruerur ararium; rationes & codices recognoscit; annua stipendia,
 salaria, mercedisque distribuit. Sequitur Anchafius, qui cum con-
 silio delectorum virorum, non de civilibus modò controuersijs ac
 libris iudicat; sed etiam rei capitalis quæstiones exercet: atque
 ad hoc tribunal toto eo regno in causis grauioribus prouocatio
 est. Porrò Aitan rem bellicam administrat, cōscribit exercitus, cō-
 parat classes; ac præcipue in id excubat, ne peregrini in vrbes ac me-
 diterranea sensim irrepant. Aitani subest postremus omnium Luiti-
 sius, vir, militaris in e rei peritus, qui ad Aitanis arbitrium, prout
 opus est, varias in expeditiones cum exercitu proficiscitur. Sunt
 qui præfectorum alia quædam tradant nomina, & plura: sed utiq;
 magna omniū species; mira maiestas, ac singulis, excepto Luitisio,
 a consilio sunt viri decē lectissimi, verum impari dignitate. superio-
 ris ordinis quini ab dextra sedent, quod apud Sinas honori duci-
 tur: aureo baltheo, & (qui regius est color) croceo galero: inferioris
 classis ab læua totidem, cingulo argenteo & caruleo galero di-
 stincti. Si præsidem in prouincia mori contigerit, antiquissimus è
 consiliarijs in locum defuncti succedit. Ex eodem numero, ad ob-
 eundam ac lustrandam Regis iussu prouinciam, legati mittuntur.
 Caterum cuncti peræque præsides & conciliarij regium insigne
 gestant ad pectus humerosque, serpentem ex auro textili. Neque
 minoribus præfectis, alijsve, magistro custodiarum excepto, quem-
 quam è superioribus hisce nisi de genu alloqui aut compellare fas
 est. Euntibus in prouinciã, præter vestimenta & famulos aliquot,
 nihil omnino vel ad iter, vel ad hospitium, vel ad ceteros vitæ vsus
 parandū; in singulis oppidis regij sunt parochi, ab iis cuiq; pro di-
 gnitate cuncta benigne præbentur. quod si priuatis amicorum ho-
 spitijs uti malint, pro cibarijs numerantur pecuniæ. Ineuntibus
 magistratū obuiam primū sub signis peditum cohortes & equi-
 tum, turmæ tum reliqui ordines cum insigni pompa; & vario sym-

phoniz cantu procedunt: ea frequentia per vicos vrbis, magnifico peristromete ornatos, non sine honore florum odorumque, nouus præfectus in prætorium vsque deducitur. Præstò sunt regij famuli & curatores, qui sine vlla ipsius molestia cibos, instrumentum, & suppellectilem ex maiestate suppeditent. intra eandem ædes proprijs conclauibus ac cœnationibus assæclæ, scribæ, accensi, iictores, & forense ministerium omne alitur vnus Regis impensâ: quo plures omnium actionum & vitæ quodidianæ arbitros ac testes habere se magistratus intelligat. Iura autem hoc ferè pacto redduntur; à primo manè ad vesperam, paucis horis ad meridiandum intermissis, præcelso in tribunali cõsidet prætor. cingunt latera iudices. cohors ad imperium parata circumstat. qui ad ius petendû accedunt, intromissi ab janitoribus, procûbunt illico, & velenus ipsi, quid velint, elara voce pronuntiant, vel supplicè libellû recitadû propalâ offerunt scribis. Prætor, agitata re, de cõsilijs sententia respõdet; ipsûq; responsû litteris cõsignatû à scriba, ipse dein rubricato pigmento sua manu cõfirmat. Ex aperto administrantur omnia. solitudo, & secreta colloquia, & arcani susurri vetantur, quo minor flagitijs & fraudibus, quæ oderunt lucem, aditus sit. Capitalis noxæ reos identidem comperèdinant: nec nisi lentè quæsita, & ad liquidum cognita causa, condènant. itaq; oppidò pauci in tanta hominû multitudine carnificis manu finiunt vitam. Ceterùm interea, vincti quàm diligentissimè adseruantur loco amplo, instar oppidi, cellis admodum parietibus circumsepto; eodemque rerum venalium copia, tabernis, & opificijs, ne quid extra petendû sit, ad omnes vitæ vsus instructo. carceri, cum magno vigiliû numero præst non leui auctoritate vir is per se, perque suos, custodiarum seriem quotidie recognoscit: & quàm intentissima exultat cura, ne cui, delinitis pretio ministris, vel perfosso pariete, suspensive alicunde funibus, aut alia quapiam ratione effugium pateat. Fori verò ipsius, & prætoriz turbæ seuera admodum disciplina. graui malo, erratum, atque aded murmur omne compescitur. qui deliquere; ijs, quo conspectior ignominia sit, vexillum quoddam in manus datur. cum eo vexillo, ad conuentum vsque dimissum, genibus nixi persistunt: ac demum ad Prætoris arbitrium verberibus acerbè multantur. ac multos passim videas (neque id propter aduetudinem probro est) vibicibus liuida, & medicamentis oblita facie. Porrò præfectis, cum in publicum prodeunt, multo cum satellitio, gregibusque clientum & amicorum, sella, vt dicebamus, magnifica gestari mos est: & quidem defixis in vno obrutu oculis, (quo in genere à prima ætate exercetur) ac toto vultu ad se-

ueri-

ueritatem tristitiamque composito. Frenati sequuntur equi, varia
 umbellæ circumstant: liætorum anteit manus: quorum, hi regia ve-
 xilla, arundines illi tostas ad verbera, alij clauas argenteas ferunt;
 alij, pendente ex humeris tabella gyplata cum sericis floccis, in-
 scriptum magistratus imperium ac potestatem ostentant. Hi omnes,
 in ordinem bini, magnis clamoribus submouent plebem, quæ vel
 in domos festina se proripit, vel etiam honoris causa vias euerrit,
 in transitu verò mirum silentium, non modò interpellare præfe-
 ctum, sed ne contra quidem intueri fas est. Rem militarem non
 tam audacia vel firmitate, quam numero, & machinis, & egregia
 in primis disciplina sustentant. Præter extraordinarias copias, quæ
 varijs locis, vbi res postulat, comparantur, in singulis vrbibus fir-
 ma ac certa præsidia sunt. pro muris aguntur excubiæ, quas iden-
 tidem obit circitor: itemque validæ stationes ad portas. earum fo-
 res, præter alia repagula serasque, impresso chartæ, & commissuris
 agglutinato signo, quotidie muniunt: nec nisi eodem à ministris in-
 specto ac probe agnito, aperire concessum est. Ad limites regni
 crebræ & minutæ visuntur arces. quæ verè Scythæ contigui sunt,
 insanæ substructionis murus in ducentas amplius excurrit leucas,
 quantum inter duos admirandæ altitudinis montes interuallū est.
 hæc regionis claustra firmissima. Vbi ex illa parte increbuit belli ru-
 mor, confestim a custodibus dato signo, è vicinis castellis & oppi-
 dis concursus ad munimenta fit; quoad ab Rege duces iusto cū ex-
 ercitu superueniant. Equites, elegantissimo ornatu armatuq; præ-
 lium ineunt, quaternis ex ephippio pendentibus gladijs, quorum
 simul duobus perquam scièter vtuntur. pedites item egregiè arma-
 ti pugnam capeflunt, largum vnicuique stipendium optima fide
 persoluitur: spectatæ virtuti certus ab imperatore honos; contra,
 ignauiæ perfidiæque supplicium. Qui ad militiã adscripti nō sunt,
 ijs arma priuatim nulla; quæ maximè res ab intestinis tumultibus
 otium præstat. Atque vt cæteri magistratus, quo magis castè rem-
 pub. administrent, serantque incorruptam in iudicando senten-
 tiam; è longinquis petuntur locis: ita, ordinum ductores, ac mili-
 tares præfecti, ea de causa leguntur indidem, vt eos ipsamet cari-
 tas liberorum & coniugum, ad subeunda belli pericula, & acrius
 pro aris ac focus dimicandum, accendat. Porro hisce tot præfectis,
 iudicibus, populisque, cum regio nomine ac potestate vnus præest
 vir, necis ac vitæ omnium dominus. huius, vel è stipatorum & appa-
 ritorum frequentia, vel ex ædium admirabili ornatu & laxitate,
 vel ex ipso genere domesticæ disciplinæ, veneranda maiestas. Octo
 habet a consilijs è toto Loytiarū ordina lectos viros: is ab Rege se-

cundus dignitatis est gradus, summumque totius gentis oraculum. sexaginta circiter alit uxores, femina tantum vel eunuchi ministrant. ipse, nisi mutandę sedis causa, vel cum ad bella procedit, ferè nunquam excedere solet è regia. De omni statu prouinciarum & praefectorum actis certior assidue fit; veredarijs seu cursoribus ita distributis, vt in singulos menses ex qualibet prouincia litterae in regiam perferantur. ij, per equos paribus ferme intervallis in via dispositos, celerrime peruolant; suumque in singulas positiones aduentum, quo recentes equi, seu ad flumina trajicienda naues illico expediuntur, vel tintinnabulis perargutis è belluæ ceruice pendentibus, vel etiam, vt apud nos, cornu sapius inflato preñuntiat. Super hæc, statim ipse temporibus idoneos viros, ad cuncta coram inspicienda, per omnes regni partes cum ampla potestate dimittit. quin etiam, extra ordinem certos è suorum fidelium numero in eam ipsam rem destinare consuevit, sacramento priuatim adactos muneris cum cura & cum fide fungendi: id vt quam occultissime fiat; multa Rex habet apud se diplomata, suo notata chirographo & signo; nominibus tantum speculatoris, & locorum, & personarum, ne quid emanet, consultò suppressis. Inde, vbi tempus est, clauis accepto diplomate inspector idem & censor, quam Rex iusserit verbo prouinciam, tanquam vnus de populo circuit; praefectisque ac praetoribus, inter publicae rei administratione, ac praesertim inter dicendum ius, dissimulanter assistit. Vbi quae voluit, probe cognouit; tum demum adit consilium, & prolato repente diplomate; mira omnium veneratione summus totius consilij iudex & arbiter in folio collocatur. Inde, prout exigit res, alios ornat laudibus, atque ad altiores extollit gradus; alios, nulla cuiusquam tergiversatione, vel in ordinem cogit, vel etiam supplicijs grauioribus afficit. Atque eo praecipue metu magistratus ac iudices in officio continentur. In singulis prouincijs aurea tabula velata inscripto Regis nomine custoditur. Eam tabulam singulis nouilunijs velo reducto, Loytias & praefecti omnes honoris causa inuisunt, & aequè ac Regem ipsum adorant. De mortuo Regi, è filiis maximus natus, si desint liberi, (quod in tanta vxorum turba perrarum est) proximus è regia stirpe succedit. ceteri, ne quid eorum causa tumultus existat, remotis inde palatijs ad instar oppidorum incredibili magnificentia, regio cultu apparatusque, in libera custodia detinentur, proposita capitis poena, si extra eos fines iniustu pedem extulerint. Legatos Regum, qui vel amicitiam expetunt, vel aequo iam antè foedere iuncti sunt, missa obuiam nobilitate Rex comiter accipit: ac legatione peracta, Loytias appellatos honoris causa,

cum

cum amplis muneribus domum remittit. Iam de thesauris, & coar-
 ceruatis auri & argenti laminis, admiranda narrantur. nec defunt
 qui ad nostram monetam supputationem, aureorum annua millies,
 ferme ac ducenties centena millia Regem capere pro certo per-
 hibeant: quantum vix moriens Imperator Vespasianus, & quidem
 pecunia diligentissimus, in arario Romano reliquit. Ingens om-
 nino summa: & in cuius contéplatione haud immeritò laboret fi-
 des. veruntamē satis constat, in vno Cantonis emporio, quod aliis
 eius plagam multis & celebritate & diuitiis inferius est; ex annonæ
 salaria vectigali, centum circiter & octoginta millia coronatorū;
 & in mediocri quodam oppido eiusdem oræ Cantoniæ, è decimis
 oryæ duntaxat, amplius centum millia percipi. vt minimè dubi-
 tandum sit, quin ad hunc perueniant immanes pecuniarum acer-
 uī quotannis: imperij magnitudinem, frequentiam populorum,
 exactiones capitum & ostiorum, portoria mercium, frugum om-
 nium decimas, fructus metallorum, & cætera vectigalia reputan-
 tibus. Accedit non mediocris ad summam opulentiam momen-
 ti res: quòd more Turcico & sectæ Mahometanæ totius, in ditio-
 ne finibusq; Sinarum, tributa & stipēdia, præter vnum Regem, ne-
 mo prorsus omnium imperat. nulli, vt apud nos, Comites, nulli Du-
 ces, Marchiones, Barones, vel dynastæ censentur. Magistratus ac
 præfecturas, non tã in beneficij aut præmij, quã in laboris ac mu-
 neris loco tribuit Rex: neque splendida honorum vocabula, & opi-
 mi redditus, hæ redem sæpe degenerem sequuntur. suas sibi quisque
 diuitias ac dignitatē studio ac diligētia parat: nec vitiorū forium
 & vigilatium loca, per nobilitatis fucum, ignavia & segnitie occu-
 pat. Hæc ferme Sinarum bona laudēque: quas tamen easdem gra-
 uioribus malis vitiisque superari non dubium est. Religionis, quæ
 iustitiæ prima & præcipua pars est, cura genti postrema. Sacti-
 culis (quos patrio sermone vocant Hoxiones) exiguus admodum ho-
 nos. tēpla vulgo adeunt consuetudine magis & instituto quodam,
 quã quòd mortalia curari ab Diis, vel humanis dictis, factis, cogi-
 taris interesse cœlesti numē existiment. Sanè Euangeliū accepisse
 olim ab Apostolo Thoma creduntur, vt supra dictum est: & imago
 testatur id ipsum procerē mulieris, puerulum in sinu foētis, cui ar-
 dētes hodiēque lychnuchos more nostro suspēdunt. Sed nec Apo-
 stoli vlla iã ibi mētio, & cuiusnam ea sit effigies, prorsus ignorant.
 adeò, vel ipsa regionū lōginitate, vel diuturno cultorum de fide-
 rio, in ea terra semē omne Christianæ pietatis interit. Qui sapien-
 tiores habentur, ij atcanis & quæ non temere vulgent decretis, Py-
 thagoræ ferme somnia de transmigrationse animorum sequuntur:

& pro meritis actæ vitæ, sua cuique præmia & supplicia, ex cõmunium omnium gentium opinione, constituunt; sedesque singulis referas cunctis ijs, quæ vulgò vel ad felicitatem prima, vel ad miseriam extrema ducuntur. Capillum tam diligenter idcirco nutriunt, quod credant ea se tamquam ansam in cælum aliquando sublatum iri; sacrificuli contra (qui quidem cœnobiticam agunt vitam) abradunt capita, quod sine tali adiumento sidera se consecuturos esse confidunt. Mundum uniuersum ex aqua initio conditum affirmant, quæ vehementius agitata, è spumis ampullisque, cælo; ex imis partibus & crassioribus, materiam terræ præbuerit: reliquæ referuarit sibi. Interrogati, quisnam initio aquas agitarit: sponte cœci vim ipsam inditam fuisse respondent. Rursus, ubi quæritur, à quo eam ipsam vim ac virtutem acceperint; subrident, quasi planè ibi sistendum, neque sit ultra procedere. Primos homines, unà cum cæteris animantibus ac plantis, aiunt è terra exstitisse: ac sine legibus aut ullo iure, vagos ac feros, arborum baccis & crudis carnibus initio vesci, & sanguinem potare assuetos; ipsa dein ratione duce ac magistra, frugibus ali, tectam moli, vrbes condere didicisse; adhibitoque studio, paulatim à barbarâ & agresti vitâ, ad cultum & mansuetudinem fuisse traductos. Non pauci, muta simulacra, vel etiam informes adorant lapides: namque ij ferme Dij gentium sunt. Ad hæc, artis cuiuslibet inuentores, aliosque priuatim aut publicè benemeritos, quidam etiam parentes, carosve, in numina referunt. ijsque & statuas ac templa ponunt, & vota faciunt, & adolent thura, non mortuis modò, sed interdum etiam (quod magis detestère) viuentibus. Alij Solem, & Lunam, ac stellas, cælumque præcipuè ipsum, vnde cuncta in terras bona promanent, omni studio colendum existimant. Sunt etiam, qui inferna venerentur monstra succincta colubris, & igneo vomitu, cuiusmodi cacodæmones in Europa depingimus. neque id tam impetrandi cuiuspiam commodi, quam depellendi maleficij causa. quippe obuersione interdum eiusmodi visa, maiorem in modum extimescunt. Sed qui simulacris diuinis habent honores; ij inter cætera illa vel in primis ridiculo genere superstitionis vtuntur; Ad captanda itinera, vel grauiores quaslibet auspicandas res, adhibita ad statuam precatione, sortes obseruat: quarum est ritus eiusmodi: Dimidiatos globulos è ligno duos, ad iuglandis ferè magnitudinem, filo traiectos: coram simulacro ipso temere ac fortuito jaciunt. Si ambo supini, vel etiam alterno confederint situ (quod vulgò infaustum putatur) idolum verbis ac iurgijs malè admodum accipiunt: dein, quasi contumeliæ pœniteat; rursus delinimentis, votisque, ac supplicationibus propi-

propitiare contendunt. Si nihilominus aduersa appareant sortes, idolum videlicet acerbis plectitur, ad verba accedunt verbera: in aquas projicitur, amburitur igni, dein blanditijs denuo ac promissis placatur. atque in hac vicissitudine tandiu persistunt, quoad facta in sortes ambo missilia prona consistant. Tum verò, modulato carmine grates laudesque agunt inani Deo, mox etiam, egregie conditas coctasque gallinas, anates, anseres, oryzam, & quod praeipuo est in honore mensarum, offerunt suillum caput, & cantharum vini. Ex iis ubi singulis aliquid in disco: porcini capitis imas auriculas, reliquarum altitium ungues, vini guttas aliquot in ara simulacro opposuerint, (qui vetus est libandi mos) caeteras ipsi dapies magno cum tripudio & effusa letitia comedunt. Mortuorum exsequia celebrantur in hunc ferè modum: Patrem familias, ut exspiravit, quam optimis vestimentis indutum, in cathedra collocat. huic ad genua procumbens vxor primùm, dein filij, tum reliqui deinceps propinqui & amici cum lamentis & lacrymis vltimum dicunt Vale. Postea corpus in arcam includunt, ex odorata & minime putri materia: commissuris cum alio spissamento, ne fætor emanet: tum lamina ferrea diligenter obstructis, eam arcam in amplo conclauis, vestitis lino parietibus à terra suspendunt, ac linteo tegunt, in quo picta imago defuncti conspicitur. Ante id eadclauis, aut in ipso eadum vestibulo, stant mensæ opiparis onustæ dapibus, quindecim ipsos dies arca domi adseruatur: cognati & noti locum officij causa frequentant: sacerdotes verò, noctu praesertim, piacularia sacra Dijs manibus faciunt: ac pictilem charram vel super demortui cadauer cum certis carminum praefationibus eremant: vel praetentis toto conclauis funibus appensam agitant; vociferantes, eo motu animum defuncti ocyus ad astra tolli. post quindecimum diem, arca in campum sepulturae dicatum solenni pompa deuehitur. ibi cadauer inclusum, paulatim absunt dies. interea sese identidem Hoxiones ingurgitant cibo: eaque illecti fagina, locupletum, praecipue funeribus inhiant. Mortuos, proximi biennium, vel etiam triennium lugent. quo temporis spatio crassio rem tunicam apprimunt carnibus, & horrida sese reste praecingunt. filij, si personam gerant publicam, illico se abdicant magistratu. Hec de sepulcris. Ac ne maritimæ quidè res suis careret superstitionibus Quæ naues primùm deducendæ sunt, hasce Lunæ vel cuiuspiam fabuloso dicatas Deo, varijs expiamentis & supplicationibus lustrare mos est. Ac caeteris item in rebus alias alij caeremonias ac ritus obseruant. Sunt qui omnem de Dijs ac spiritibus opinionem planè & impunè derideant: vnum esse interitum hominum

ac ju-

ac iumentorum; neque post mortem restare quicquam omnino arbitrentur. Huic de superis persuasione consentanea hominum ipsorum inter ipsos est fides: quam eatenus colunt, quatenus commercij necessitas & fructuosa existimationis ratio postulat; ea remota, nequaquam ij sunt, quibuscum in tenebris mices. quin etiã, totius humanitatis multis in rebus videntur expertes. alienigenam ferme auersantur, & inferiore (vt dictum est) vsu & hospitio prohibent. Bre alieno pressi, liberos vel mancipio & nexui dant, vel etiã, (quod multo flagitiosius est) adhibita omni lenociniorum arte, prostituunt. Ungues enormem in longitudinem excrecere patiuntur: quasi verò id (quemadmodum apud Græcos olim & crepidis vti & comam alere) ingenui hominis, & sordidis operibus nequaquam occupati, indicium sit. Cognitores capitalium rerum, amplianda toties causa, per speciem lenitatis, diram crudelitatem exercent. quippe rei, quorum magna semper est multitudo, interim onusti carenis, noctu praesertim, acerbissimèque inter se constipati & constricti, adeò saeva ac tetra custodia detinentur, vt dilatam à iudicibus mortem haud pauci quotannis accersant, sibi que ipsi afferant vim. Interea, in conspectu comestantis ac ludibundi saepe iudicis, serije quaestiones per tormenta exercentur: quorum cum alia sunt genera, tum illud quotidianum: Pro virgarum fascibus cubitali arundine vtuntur, cuius antè meminimus, lata digitos quattuor, crassa vnum, & quidem igne tosta, quo grauiorem faciat plagam. hoc seuitis instrumento, humi stratorum ac saepe infantium artus ac plantæ adeò acriter & acerbè caduntur, vt qui non robustissimo sunt corpore, vel fracti ac debilitati discedant, vel etiam inter ipsa verbera nonnunquam expirent. Cum hac gentis immanitate, profusa libido conjuncta est. abdomini ceterisque indignis homine voluptatibus intemperanter indulgent. Leges & edicta magis ad seruitutem & abjectionem, quam ad virtutem & animi magnitudinem, informant populos: atque ob id ipsum, etiam in bellica re, nationibus aliis inferiores haud immeritò existimantur. Externum ad grauiores expeditiones conducunt militem. Id firmamentum est belli. Rex, barbara & stulta quadam arrogantia, sese dominum mundi, cæli filium appellat. Priuatorum fortunas, & partam sudore & vigilia re, per publicanos & exactores durissimos arripit: ex ipsis etiam capturis impudicarum, quod à Caligula olim factum legimus, foedissimo vectigali instituto. Externorum Regum oratores, quos quidem iure beneficiario sibi habet obnoxios, (sunt autem plures variis impositi nationibus, quarum olim imperium deposuit Sina) per summum fastum & superbiam tractat.

Non

Non nisi humili equo insidentes, qui pro habentis vili regatur fūne; in regiam urbem despiciatissimi introeunt. dein pedites intra palatij aditum accepti, ad partem eam in qua latere audierint Regem (nam ipsius quidem aspectu prorsus arcentur) cum quina ex interuallis adoratione procedunt. tum elata voce legationem nixi genibus peragunt. adest regius apparitor, qui cuncta per scribam excipiat; idemque, veluti numinis internuntius, ferat ab Rege responsum. Eo accepto responso, cessat orator, & subiinde flectens genua, planè in honoratus abscedit. Inter hæc, & alia longè turpiora, quorum vel mentionem bene morata horreat mens; nihilominus elato supercilio Sinæ reliquas omnes gentes præ se cōtēnunt: rudes, inertes, barbaras putant. de suis tantum ipsi rebus magnificè & gloriose non sentiunt modò, sed prædicant. Nostris tamen hominibus tribuere non nihil videntur. quippe Sinas utroque oculo præditos aiunt, Europæos altero, cæteros neutro. In hoscè mores & instituta, Christi disciplinam inferere, quantæ sit molis, quislibet non imperitus rerum existimator facilè iudicauerit. Obstant regia edicta, & difficultas introitus. Obstant conspirationes aristitum, qui peregrina in eas terras inferri sacra, & extorqueri sibi nefarios quæstus, & coargui mendacia minimè patiuntur. obstat regionis feracitas, & libidinum illecebræ, & cætera malorum irritamenta; & quo nihil cœlesti philosophiæ inimicius est, fastus & superbia; & suarum omnium rerum amor quidam infinitus. accedit educatio puerilis, & fabulæ, & opinionum hæusta cum ipsò lacte peruersitas. Verùm nihil planè majori est impedimento, quàm nostratium Christianorum (quos Ethnicis præluere ad omnem iustitiam & castitatem oportuerat) tanto nomini ac professioni minimè consentanea quotidianæ vitæ documenta. neque enim tantam spectata paucorum innocentia & virtus adstruit Euangelio fidem; quantam insignis multorum, & notissimi ferè cuiusque, avaritia & improbitas adimit. Hactenus de Sinarum moribus: quo in genere varia, tamen nōdum ad plenum explorata, subiinde in Lusitaniam perferuntur: quæ ego si persequi velim, immemor propositi mei sum, quo mihi præcipuè nostrorum hominum acta, non aliarum gentium ritus vel instituta, litteris mandare decretum est. Nunc ad institutum reuertor. E Sinarum provinciis maximè occidua est Cantonia. Eò priusquam peruenias, multa occurrunt insulæ; quas præfecti regij præsidibus & classibus tenent: neque ipsorum injussu progredi aduenas Cantonem est fas. Fernandus Andragius, ut exponere cœperam, cum ad Tatum insulam peruisset; post diurnam moram, transitu ægre tandem impetrato, cum duobus

duobus expeditis & egregiè ornatis nauigiis, cætera classe ad Tamum relicta, Cætonis portum inuehitur: ac magistratum permissu Thomæ legatū exponit; cui ædes & lautia de more attributa; ibi Fernandus, mira lenitate ac iustitia contrahendo cum incolis, haud ita difficili negotio aditum ad ea commercia nostris aperuit: auxit probitatis existimationem, quòd sub tempus reuersionis de suo discessu per præconem tota vrbe denūtiari iussit; vt si quis quid vel ab se, vel ab suorum quopiam, vel crediti, vel commodati, vel quouis alio nomine repetere vellet, maturè profiteretur. Ea res videlicet magni & innocentis animi visa, & ex vnius viri moribus, de totius nationis virtute nimirum existimabant: appatebatque maximo cum rei Lusitanæ incremento societatem hanc institutam; nisi post Fernandi profectionem; aliorum deinde nanarchorum cupiditas ac licentia, qui Malaca ad spem ingentis lucri in eadem loca venere, opinionem Lusitanicæ iustitiæ fideique propemodum sustulisset omnem. Siquidem ex iis quidam ad Tamum in terram egressi primò, ne appellatis quidem magistratibus, castellam excitarunt. ibi tormentis vigiliisque dispositis, imperium vsurpare, negotiationem communem interuerrere, ac sibi propriè vindicare; externos æquè atque incolas injuriis & contumeliis intolerandis afficere, virginibus vim inferre, a plagiariis ingenuos ingenuasque coëmere, nò popularibus modò suis, & optimo Regi, verum etiam, quo nihil atrocius est, Christianæ disciplinæ, sanctissimisque parentum institutis, dedecori ac probro esse. itaque paucis diebus, instigante malo dæmone, meriti sunt; vt non pro sociis amicisque, sed pro immanibus piratis atque hostibus haberentur. neque verò sum nescius, hæc ipsa minuere Barrium & eleuare dicendo. cuius ego auctoritate fretus, multa reticuissem; nisi eadem illa Goesus primùm, dein Osius planè disertis verbis arguerent. Igitur Lusitani, à præfectis regis valida classe circumfessi, cum in eam esset vt caperentur; sæua tempestas repenti coorta Sinarum naues dissipauit ac distulit. Per eam occasionem elapsi, pecunia, quam gloria conspectiores Malacam rediere. Tristior multo fuit Thomæ Petreii legationis exitus. is magno labore quadrimestre amplius iter emensus, cum ad regiam denique peruenisset, præoccupatas, cū aliorum tum verò Cantoniorum magistratum litteris & criminationibus, Regis & Sarraparum offendit aures. ita, non modò Regis conueniendi potestas legato facta non est, sed etiam de consilii sententia pro exploratore comprehensus, & Cantonem remissus, in carcerem cõditur: vbi omnibus incommodis paulatim absumptus; inter maleficos furesque nocturnos vitam miserabili

fine

fine concludit. Hunc maximè in modum, paucorum scelere alienari Sinarum animi, & famæ fideique inæstimabile damnum est factum. ac deinceps, quotquot ex orbe nostro in ea loca vel suis vel alienis nauibus deuenere, pessimè accepti multatque sunt: & complures in annos nōmini Christiano, ac Lusitano præsertim, ora nulla fuit infestior.

LIBRI SEXTI FINIS.

HISTORIARVM

INDICARVM

LIBER SEPTIMVS.

NTEREA Sultanus Campson, ad abolendam acceptæ ad Diu cladis maculam, & arcendos Arabia Lusitanos, classem omni conatu ad Suesum reparabat, auctore maximè Hoceno Persa, de quo supra docuimus. Is, cū ex Diensi prælo, Campsonis iram non sine causa pertimescens, ad Mamudium perfugisset Cambaia Regem; placandi Campsonis, & recuperandæ pristinae dignitatis & gratiæ, tale consilium inuit: Gidda est emporium in Arabico sinu, diei ferme itinere a Meca, idemque portus peregrinis, qui praua inducti religione, ad falsi prophetae sepulchrum vndique confluunt. Ea vrbs, quod nullis clausura mœnibus, nullo prælidio vel arce teneretur; & aliquoties iam à Campsone defecerat, & Arabum campestrium, quos vocant Baduinos, incursionibus repentinis erat vehementer infesta. Porro Lusitani si frequenti navigatione iis regionibus adsuescerent; metuendum erat, ne Gidda nullo negotio occupata, eodem impetu Mecanam euerterent ædem, ac Mahometis reliquias, ad solatium interceptæ ab Saracenis Hierosolimæ, dissiparent. Eo animaduerso periculo Hocenus, totam rem cum Cambaiano Rege primùm, dein cum satrapis & principibus contulit. publicæque jactando causam, & religionem ac pietatem (vt sepe fit) priuatius rationibus prætexendo, facilè obtinuit, vt contra vim Lusitanæ, cingendæ